
**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ 19.10.2024**

A1. Ο συντάκτης του 2^{ου} κειμένου αναφέρεται στις απόψεις των υπέρμαχων της αξιολόγησης των μαθητών στο σχολείο. Θεωρούν ότι όταν η αξιολόγηση είναι συστηματική και γίνεται με συνέπεια, οδηγεί τους μαθητές στην αυτογνωσία, ενώ προσφέρει αίσθημα ικανοποίησης και δικαίωσης σε όσους προσπάθησαν. Ακόμα, υποστηρίζουν ότι η αξιολόγηση δημιουργεί κίνητρο στους μαθητές, ώστε να λάβουν αποφάσεις και να πετύχουν τους στόχους τους. Η αξιολόγηση βοηθά όμως και τους γονείς να γνωρίζουν τις δυνατότητες των παιδιών τους και επομένως συμβάλλει καθοριστικά στον επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων.

B1. Σωστό/Λάθος με αναφορές σε χωρία των κειμένων

α. Σωστό, «Πρόκειται για μια πράξη κοινωνική, αναγκαία και φυσική, χωρίς την οποία δεν θα μπορούσαμε να τοποθετηθούμε στον κόσμο», 1^η παράγραφος, «Γίνεται, ωστόσο, να σταματήσουμε την κριτική; Όχι, γιατί είναι στοιχείο της κοινωνικής μας ταυτότητας, συνήθεια, βίωμα», 4^η παράγραφος.

β. Λάθος, «Κι ακόμη, γιατί η κριτική, όταν γίνεται με ειλικρίνεια, ενδιαφέρον και φροντίδα για τον άλλον, είναι ένα πολύ σημαντικό εργαλείο, για να βελτιώσουμε τις σχέσεις μας, ιδιαίτερα αυτές με τους πολύ δικούς μας ανθρώπους», 4^η παράγραφος.

γ. Λάθος, «Σε μια εποχή στην οποία όλοι εμφανίζονται υπέρμαχοι του αλληλοσεβασμού, της ανεκτικότητας και τάσσονται κατά των προκαταλήψεων, η ανώνυμη και χωρίς λόγο και πραγματικό αντικείμενο κριτική έχει γίνει καθημερινή συνήθεια», 3^η παράγραφος.

δ. Λάθος, «Ωστόσο, για την αξιολόγηση των μαθητών εκφράζονται αντικρουόμενες απόψεις. Έτσι, οι επικριτές της αξιολόγησης, υποστηρίζουν πως διαταράσσεται η παιδαγωγική σχέση ανάμεσα στον μαθητή και στον δάσκαλο απ' τη στιγμή που ο τελευταίος αναλαμβάνει τον ρόλο του βαθμολογητή», 2^η παράγραφος **και** «Υπάρχουν, όμως, και μελετητές υπέρμαχοι της αξιολόγησης που πιστεύουν πως η αξιολόγηση των μαθητών είναι αναγκαία», 4^η παράγραφος.

ε. Σωστό, «Συμβάλλει στο να γνωρίζουν γονείς και μαθητές εκ των προτέρων τις πιθανότητες αξιοποίησης των δυνατοτήτων των παιδιών και επομένως να προσανατολίζονται σωστά ως προς το μελλοντικό επάγγελμά τους», 4^η παράγραφος.

B2. α) Σκοπός της συντάκτριας στην 3^η παράγραφο του 1^{ου} Κειμένου είναι να προβληματίσει τους αναγνώστες για το ζήτημα της άσκησης κριτικής. Για τον σκοπό αυτό χρησιμοποιεί μια ποικιλία γλωσσικών επιλογών. Αρχικά γράφει σε **α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο**. Στο χωρίο «Σαν να μην έφτανε η έμφυτη... κρίνουν με μανία». Με την επιλογή αυτή ο λόγος της γίνεται άμεσος και παραστατικός, εξασφαλίζεται οικείο και επικοινωνιακό κλίμα με τους αναγνώστες, ενώ αποκτά και καθολικότητα. Η συντάκτρια συμπεριλαμβάνει και τον εαυτό της σε όσα σημειώνει, με σκοπό να προβληματίσει όλους μας ότι **καταιγιζόμαστε από εκπομπές στην τηλεόραση ή στο διαδίκτυο, στις οποίες συμμετέχοντες και θεατές κρίνουν με μανία. Ακόμα, με τη χρήση του ερωτηματικού λόγου** «Ο λόγος της επιτυχίας των εκπομπών αυτών;» κάνει το ύφος της άμεσο και επικοινωνιακό, δημιουργεί κλίμα διαλόγου με τους αναγνώστες και εκφράζει έντονα τον προβληματισμό της, ο οποίος μεταφέρεται με παραστατικότητα και στους αναγνώστες, ώστε να προβληματιστούμε για τον λόγο που αυτές οι εκπομπές έχουν επιτυχία. Επειδή η

ερώτηση έχει και δομικό ρόλο, επιτρέπει στους αναγνώστες να μεταβούν στα επόμενα νοήματα της παραγράφου, όπου και η συντάκτρια απαντά ότι οι εκπομπές αυτές μας κάνουν να νιώθουμε ασφαλείς. **Η χρήση του μεταφορικού λόγου στο χωρίο** «Μάλλον η ανάγκη να αισθανθούμε βολεμένοι στον καναπέ μας, επειδή εμείς βρισκόμαστε στη «σωστή πλευρά» και είμαστε στο απυρόβλητο» (που δημιουργεί μια ζωντανή και παραστατική εικόνα), αποτυπώνει με έντονη θεατρικότητα τη συμπεριφορά όλων μας. Ασφαλείς στο σπίτι μας, κρίνουμε όσα βλέπουμε, χωρίς αντιπαράθεση, με τη σιγουριά ότι έχουμε διαλέξει τη σωστή στάση ζωής.

B2. β) Η παράγραφος αναπτύσσεται με τη μέθοδο της αιτιολόγησης. Στο χωρίο «ούτε θα ωφελούσε... δικούς μας ανθρώπους» η συντάκτρια εξηγεί για ποιον λόγο δεν γίνεται να σταματήσουμε την κριτική. Εξηγεί ότι δεν θα ήταν ωφέλιμο να μην κρίνουμε και ότι η κριτική είναι σημαντικό εργαλείο για τη βελτίωση των σχέσεών μας με τους άλλους ανθρώπους. Έτσι, ο λόγος της αποκτά αποδεικτική ισχύ και προσπαθεί να μας πείσει ότι δεν γίνεται να πάψουμε να ασκούμε κριτική.

B3. Οι εξετάσεις αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας, επηρεάζουν όμως αρνητικά την ψυχολογική εξέλιξη των παιδιών. Οι εξετάσεις ενισχύουν τη βαθμοθηρία και πιέζουν τα παιδιά να ανταποκριθούν στον όγκο της ύλης, ώστε να την αποδώσουν ικανοποιητικά, να διακριθούν και να πετύχουν τους στόχους τους. Το αποτέλεσμα είναι οι μαθητές, στην ευαίσθητη ηλικία της εφηβείας, να αποστρέφονται το σχολείο και τη μάθηση, να νιώθουν άγχος, φόβο και ανασφάλεια, που εκφράζεται συχνά με τη διαμόρφωση αρνητικής αυτοεικόνας, αίσθημα αποτυχίας και αυτοαπόρριψης, ενώ συχνές είναι και οι συγκρούσεις με τους γονείς και το ευρύτερο περιβάλλον.

Γ1. Το ποίημα αναφέρεται στη νοσταλγική ανάγκη του ανθρώπου να ταξιδέψει στο παρελθόν, να βρεθεί με τη βοήθεια της μνήμης στα παιδικά του χρόνια. Αποκαλύπτει βέβαια και μια σκληρή αλήθεια, ότι είναι αδύνατον να συγχρονιστεί το παρόν με το παρελθόν, ότι είναι αδύνατον να συνυπάρξουν αυτοί οι δύο κόσμοι. Στην 1^η στροφή («Τον εαυτό του παιδί...τα δίχτυα») αναπτύσσεται μια μεταφορική οπτική και κινητική εικόνα. Το ποιητικό υποκείμενο επιστρέφει στην παιδική ηλικία και επισκέπτεται τη ζωή του. Ο μεταφορικός λόγος αποτυπώνει με παραστατικότητα το ταξίδι στο παρελθόν, καθώς θυμάται την εποχή που οι θάλασσες ήταν άδειες απ' του φόβου τα δίχτυα, την εποχή της αθωότητας και της ξεγνοιασιάς, που δεν υπήρχε ο φόβος. Στη 2^η στροφή («Θα σταθούμε μαζί...δε γερνάνε») παρακολουθούμε να εξελίσσεται η μεταφορική εικόνα, καθώς το ποιητικό υποκείμενο στέκεται και κοιτάζει στιγμές από το παρελθόν. Η χρήση της παρομοίωσης («θα δουν να περνάνε σαν ποτάμια οι στιγμές») αποδίδει με έμφαση το γεγονός ότι οι στιγμές που έχουμε βιώσει περνούν και μάλιστα γρήγορα, αλλά η προσωποποίηση («που ποτέ δε γερνάνε») εκφράζει με έντονο τρόπο ότι δεν γερνάνε, διατηρούνται για πάντα στη μνήμη. Στην 3^η στροφή («Όταν ήμουν παιδί... όταν λείπω»), με την αλλαγή του ρηματικού προσώπου από γ' σε α' ενικό, ο λόγος δίνεται στο ποιητικό υποκείμενο, που αποκαλύπτει με ιδιαίτερα βιωματικό και εξομολογητικό τρόπο ότι ως παιδί επεδίωκε να αποσύρεται από τη ζωή, δραπετεύοντας σε έναν κήπο, σε έναν τόπο δικό του, μυστικό και όμορφο. Τελικά, στην 4^η στροφή («Τον εαυτό του...δεν χωράει») η εικόνα είναι υπερρεαλιστική. Το ποιητικό υποκείμενο θα χωριστεί από τον εαυτό του ως παιδί και ο καθένας θα ακολουθήσει τον δρόμο του. Αυτή η τολμηρή εικόνα εκφράζει τη σκληρή συνειδητοποίηση ότι είναι αδύνατο οι δύο κόσμοι, παρελθόν και παρόν, να συνυπάρξουν.

Στην προσωπική μου ζωή η μνήμη λειτουργεί με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους. Άλλοτε υπενθυμίζει τα λάθη του παρελθόντος και διδάσκει, άλλοτε συντηρεί ανθρώπους αγαπημένους που δεν είναι πια στη ζωή, γεγονότα ευχάριστα και δυσάρεστα, η μνήμη είναι τελικά αυτό που δίνει υπόσταση και ταυτότητα σε καθέναν από εμάς.

Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

Στην εκπαίδευση

- Η αξιολόγηση είναι μια διαδικασία που οδηγεί τους μαθητές στην ωρίμαση. Υποβάλλονται σε κριτική και έλεγχο για τις γνώσεις τους και αναλόγως αμείβονται, δηλαδή βαθμολογούνται. Όσο και αν αυτό γεννά άγχος, ωστόσο συμφιλιώνει τους μαθητές με την ιδέα του ελέγχου στον οποίο υποβάλλονται όλοι οι άνθρωποι στα πλαίσια της κοινωνικής συμβίωσης και κυρίως στους χώρους εργασίας. Συμφιλιώνονται επομένως με την ιδέα του ότι πάντοτε θα κρίνονται και αναλόγως θα αξιολογούνται. Έτσι, αναπτύσσουν πνεύμα αγωνιστικό, διάθεση διεκδίκησης και κατάκτησης ακόμα υψηλότερων στόχων. Προσπαθούν, αγωνίζονται, βελτιώνονται. Το σχολείο με τον τρόπο αυτό προετοιμάζει τους μαθητές για την ένταξή τους στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο και κυρίως για την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Μάλιστα όσο περισσότερο προσπαθούν τόσο αναπτύσσονται μεταξύ τους ο συναγωνισμός και η ευγενής άμιλλα. Η καλή απόδοση του ενός γίνεται κίνητρο για την καλύτερη απόδοση του άλλου.
- Ακόμα και η αποτυχία μπορεί να διδάξει τους μαθητές. Η αποτυχία δεν συνεπάγεται ήττα και βέβαια δεν πρέπει να μεταφράζεται σε απαισιοδοξία, μελαγχολία ή μηδενισμό. Σε αυτή την αντιμετώπιση της αποτυχίας θα συμβάλει φυσικά ιδιαίτερα ο εκπαιδευτικός, που οφείλει να εμπνυχώνει και να παρακινεί το μαθητή, χωρίς να τον υποτιμά, χωρίς όμως και να του δημιουργεί ψευδαισθήσεις για την απόδοση ή τις ικανότητές του, απομακρύνοντάς τον από την αλήθεια.

Στην κοινωνική ζωή

- Η κριτική ξεκινά από την κριτική για τον εαυτό μας. Η αυτοκριτική οδηγεί στη συμφιλίωση του ανθρώπου με το «είναι» του. Ο άνθρωπος εντοπίζει τις δυνάμεις του, τις κλίσεις και τις δεξιότητές του, τις δημιουργικές του τάσεις. Η επίγνωση των δυνάμεών τον συμφιλιώνει με τον εαυτό του, του επιτρέπει να αγαπήσει τον εαυτό του. Έτσι, μπορεί στη συνέχεια να καλλιεργήσει το δυναμικό του και να το κατευθύνει σε δρόμους δημιουργικούς, να «επενδύσει» στοιχεία αξιόλογα του εαυτού του στη συλλογική δράση, ώστε να ωφεληθεί ο ίδιος και το περιβάλλον του.
- Από την άλλη μεριά, με την αυτοκριτική ο άνθρωπος εντοπίζει τις αδυναμίες του, τα ελαττώματά του και εργάζεται για να βελτιωθεί. Προσπαθεί να χαλιναγωγήσει πάθη και επιθετικά ένστικτα, προκειμένου να φτάσει στον αυτοέλεγχο και στην κατάκτηση της εσωτερικής αρμονίας και ισορροπίας. Ο ψυχικός του κόσμος εξευγενίζεται, οι εσωτερικές αντιθέσεις εξομαλύνονται και κατακτά την ηρεμία, τον ανθρωπισμό, την αγάπη για τον συνάνθρωπο, την ευγένεια και τον σεβασμό.

- Η αυτοκριτική αποκαλύπτει επομένως στον άνθρωπο την αλήθεια για τον εαυτό του και τον απομακρύνει από τον εγωκεντρισμό, την αλαζονεία και το ναρκισσισμό. Τον κάνει σεμνό και ρεαλιστή, χωρίς να αφήνει περιθώρια επιείκειας ή ελαστικότητας απέναντι στον εαυτό του.
- Η αυτοκριτική επιτρέπει, λοιπόν, την αυτογνωσία, στο βαθμό βέβαια που αυτό είναι εφικτό. Η αυτογνωσία είναι θεμελιακός παράγοντας ετερογνωσίας, συμφιλίωσης δηλαδή του ανθρώπου με το περιβάλλον του. Ο άνθρωπος ο ισορροπημένος και συμφιλιωμένος με τον εαυτό του γνωρίζει τους στόχους του, τις επιθυμίες και τα ενδιαφέροντά του. Γνωρίζει τις επιδιώξεις του, τα «θέλω» του και όριά του, με αποτέλεσμα να διαμορφώνει σαφείς και ξεκάθαρες σχέσεις με τους γύρω του. Προσδιορίζει δηλαδή με ειλικρίνεια και εντιμότητα το είδος των σχέσεων που συνάπτει, στέκεται πάνω σε σταθερά βάθρα στήριξης και διακρίνει άμεσα τις προθέσεις και τις επιδιώξεις των άλλων. Έτσι, αποφεύγει τις συγκρούσεις, τις υπερβολές και μαθαίνει να συνυπάρχει αρμονικά με τους συνανθρώπους του. Μαθαίνει να ανέχεται, να συγχωρεί, να κατανοεί την αδυναμία των συνανθρώπων του να είναι τέλειοι ή να μην κάνουν λάθη. Το αποτέλεσμα είναι υγιείς σχέσεις με τον εαυτό μας και τον κοινωνικό μας περίγυρο.

Στην πολιτική ζωή

- Η συμμετοχή του πολίτη στη δημόσια ζωή και η άσκηση κριτικής απέναντι στα κοινά αποκαλύπτει το επίπεδο της κοινωνικής συνειδητότητας μιας κοινωνίας. Φανερώνει ότι οι πολίτες είναι ώριμοι και συνειδητοποιημένοι, με διαμορφωμένη πολιτική αντίληψη και αίσθηση του κοινωνικού τους ρόλου. Είναι δείγμα πολιτικού πολιτισμού μιας κοινωνίας, που τα μέλη της αντιλαμβάνονται την κοινωνική τους ευθύνη και την πολιτική τους υπόσταση και που περιεχόμενο και σκοπός κάθε πολιτικής δραστηριότητας είναι το «κοινό καλό».
- Η κριτική πραγματοποιεί την έννοια της συμμετοχικής δημοκρατίας, η δημόσια ζωή ελέγχεται, παρακολουθείται, κρίνεται και τα δημόσια πρόσωπα που «καθορίζουν» τη μοίρα των λαών δεν μπορούν να δράσουν ανεξέλεγκτα, ανεμπόδιστα ή ασύδοτα. Ο πολίτης ασκεί πίεση στους πολιτικούς του ηγέτες, ελέγχει την εξουσία και τις επιλογές της. Ενημερώνεται πολυφωνικά, κρίνει, διασταυρώνει και φιλτράρει τις πηγές της είδησης. Κατανοεί και ερμηνεύει τις αποφάσεις των ηγετών, προβληματίζεται για το περιεχόμενο των εξελίξεων και τον αντίκτυπο που αυτές έχουν στην καθημερινότητά του.
- Η κοινωνική εγρήγορση των μαζών αποτελεί θεμέλιο της δημοκρατικής και φιλελεύθερης διακυβέρνησης, ώστε να μην παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι διακηρύξεις που τα κατοχυρώνουν. Η κριτική στάση απέναντι στις πολιτικές και πολιτειακές-θεσμικές αλλαγές προασπίζει τις ανθρώπινες αξίες, ενισχύει τα δικαιώματα, επαναπροσδιορίζει και διευρύνει, όπου κρίνεται απαραίτητο, τις ατομικές ελευθερίες και το λαϊκό δίκαιο. Αξίες όπως η δικαιοσύνη, η ισότητα, η αξιοκρατία κ.τ.λ. αποτελούν προϋποθέσεις αλλά και διαρκείς επιδιώξεις για να ευημερεί και προοδεύει μια κοινωνία σε κάθε της τομέα και μαζί με αυτήν και τα μέλη που την απαρτίζουν.